Datum: 2026-11-20

Vår ref: 2026-11-20 Nordic Nuclear Energy - Remissvar SOU 202640

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2026:40 Ny kärnkraft i Sverige – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar (KN2026/01512)

Sammanfattning

Nordic Nuclear Energy AB tillstyrker att ansvar, roller och process för beslut om beredskaps- och planeringszoner regleras och förtydligas. Förslaget ger nya aktörer en tydligare och mer förutsägbar ordning än dagens.

Vi är dock tveksamma till om förslaget i sin nuvarande utformning ger den förutsägbarhet som behövs för att fatta beslut om att investera i ny kärnkraft. Det har tre skäl:

- Strålsäkerhetsmyndighetens metod och kriterier för att välja de radiologiska nödsituationer som beredskaps-/planeringszoner ska bygga på är inte klarlagda. Därför går det inte att bedöma hur stora zonerna blir, och inte heller vad det betyder för platsval och beredskapsavgift.
- Beslutet om beredskaps-/planeringszoner fattas först i slutet av byggskedet. Det slutliga investeringsbeslutet måste fattas långt tidigare, och tillståndshavaren bär då en risk som går att undvika.
- Förslaget saknar ett internationellt perspektiv. Beredskaps-/planeringszoner kring ett nytt kärnkraftverk kan sträcka sig in i ett grannland, men det saknas en beskrivning för hur det ska hanteras.

Vi föreslår därför att

1. Strålsäkerhetsmyndighetens vägledning om metod och kriterier tas fram och fastställs innan den nya regleringen träder i kraft,
2. processen kompletteras med ett tidigt, preliminärt besked om zoners utsträckning som kan lämnas innan det slutliga investeringsbeslutet, och
3. regleringen kompletteras med en ordning för samråd med berörda grannländer när zoner kan nå utanför Sveriges gräns.

Ansvar och process för beredskaps- och planeringszoner (avsnitt 5.1, 7.1 och 7.2)

Vi tillstyrker att lagstiftningen och rollerna förtydligas

Vi tillstyrker att det införs en framåtsyftande reglering som anger vem som gör vad: att tillståndshavaren inleder ärendet med en anmälan, att Strålsäkerhetsmyndigheten gör beräkningarna, att Myndigheten för civilt försvar beslutar och att länsstyrelserna fastställer zonernas exakta utformning.

I dag krävs ett särskilt regeringsuppdrag och en ändring i förordningen om skydd mot olyckor för varje ny anläggning. För en ny aktör är den ordningen svår att överblicka och planera efter. Vi delar utredningens bedömning att en formell och öppen process ger bättre förutsättningar för alla aktörer.

Vi tillstyrker också särskilt

- möjligheten till förberedande dialog med Myndigheten för civilt försvar, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelsen (avsnitt 7.2.8),
- att tillståndshavaren får lämna synpunkter innan beslut fattas (avsnitt 7.2.4), och
- att tillståndshavaren får rätt att överklaga beslutet om beredskaps-/planeringszoner (avsnitt 7.2.6).

En tydlig process är dock bara värdefull om den också ger besked i rätt tid och utifrån kända kriterier. Det utvecklar vi i de följande avsnitten.

Metod och kriterier för val av radiologiska nödsituationer (avsnitt 7.2.2 och 12.4.4)

Konsekvenserna för beredskaps-/planeringszoners utsträckning går inte att bedöma

Vi kan i dag inte bedöma vilka konsekvenser förslaget får för utsträckningen av zonerna kring en ny anläggning. Skälet är att Strålsäkerhetsmyndighetens metod och kriterier för att välja de radiologiska nödsituationer som zonerna ska bygga på inte är klarlagda.

Utredningen konstaterar själv detta i konsekvensanalysen (avsnitt 12.4.4, s. 451). Där anges att farhågorna om ett alltför försiktigt angreppssätt i hela kedjan – från val av händelser till spridnings- och dosberäkningar – visar att det behövs ytterligare vägledning från Strålsäkerhetsmyndigheten. Utredningen skriver också att det är en viktig förutsättning för tydlighet och förutsägbarhet att dessa frågor klargörs i närtid. Vi instämmer.

Zonernas utsträckning påverkar vår verksamhet direkt:

- **Platsval.** Zonerna avgör hur många människor som berörs och vilka förberedelser som krävs, och därmed om en plats är realistisk.
- **Kostnad.** Beredskapsavgiften beräknas utifrån zonerna och platsens förutsättningar (kapitel 9).
- **Tidplan.** Beräkningarna bedöms ta omkring ett år, och länsstyrelsens förberedelser kan ta ett par år (avsnitt 7.2.9). Oklara kriterier riskerar att förlänga båda.

De nuvarande zonerna bygger på händelser ur säkerhetsanalyserna för de befintliga reaktorerna. Nya reaktorer har andra säkerhetsegenskaper. Om metoden inte tar hänsyn till konstruktionens faktiska egenskaper finns en risk att dagens zoner på cirka 5, 25 och 100 kilometer i praktiken blir en schablon även för nya anläggningar.

Vårt ställningstagande

Vi tillstyrker utredningens bedömning att regeringen skyndsamt bör ge Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram en vägledning om metod och kriterier (avsnitt 7.2.2, s. 265). Vi anser att

- vägledningen bör vara fastställd senast när den nya regleringen träder i kraft, enligt förslaget den 1 juli 2027,
- den bör tas fram i samråd med tillståndshavare, blivande sökande och leverantörer av reaktorteknik,
- den bör vara teknikneutral och utgå från anläggningens faktiska egenskaper, med stöd av både deterministiska och probabilistiska säkerhetsanalyser och i linje med Internationella atomenergiorganets standard GSR Part 7, och
- regeringen bör komplettera konsekvensanalysen för verksamhetsutövare när vägledningen finns.

Tidpunkten för beslut om zoner (avsnitt 5.1, 6.1.1 och 7.2.1)

Zonerna blir kända först efter investeringsbeslutet

Av figur 5.1 (s. 193) framgår att processen först inleds efter att tillstånd har getts, och att Myndigheten för civilt försvar fattar beslut om zoner och skyddsåtgärder under byggskedet. Länsstyrelsens program med zonernas exakta utformning kommer i slutet av byggskedet, strax före provdrift. Den enda tidpunkt som regleras är att beredskapen ska vara på plats innan provdrift (avsnitt 7.2.1, s. 262–263).

För en stor kärnkraftsreaktor fattas det slutliga investeringsbeslutet innan bygget börjar, flera år före provdrift. Vid den tidpunkten är alltså zonernas utsträckning, de

skyddsåtgärder som ska förberedas och beredskapsavgiftens storlek okända. Vi ser det som en stor risk för tillståndshavaren.

Risken förstärks av tre omständigheter:

- Provdrift får inte inledas förrän samhällets beredskap är förberedd (avsnitt 6.3). En försening hos myndigheterna kan därför skjuta upp driftstarten för ett projekt som kostar tiotals miljarder kronor, utan att tillståndshavaren kan påverka det.
- De uppgifter om zoner som lämnas vid regeringens godkännande är inte slutliga och binder inte myndigheterna (avsnitt 6.1.1, s. 219).
- Utredningen bedömer att det inte ska gå att begära förhandsbesked i frågor om beredskap (avsnitt 6.1.1, s. 220–221).

Det finns därmed ingen tidpunkt före investeringsbeslutet då sökanden får ett besked om zonerna. Den osäkerheten kommer att värderas av investerare och långivare och göra finansieringen dyrare.

Vårt ställningstagande

Vi är tveksamma till att processen kan inledas först efter att tillstånd har getts. Vi föreslår att

1. den som ansöker om tillstånd ska kunna begära ett preliminärt besked om zoner och skyddsåtgärder redan under tillståndsprövningen, utifrån uppgifterna i ansökan,
2. det preliminära beskedet anger en övre gräns som det slutliga beslutet bara får överskrida om anläggningens konstruktion eller platsens förutsättningar har ändrats väsentligt,
3. möjligheten till förberedande dialog (avsnitt 7.2.8) även gäller den som ansöker om tillstånd, och inte bara tillståndshavare, och
4. regeringen förtydligar hur myndigheterna ska säkerställa att beredskapen är på plats till den provdrift som tillståndshavaren har planerat.

Zoner som sträcker sig in i grannländer (avsnitt 7.1.1, 7.2.4 och 12.6.4)

Förslaget saknar ett internationellt perspektiv

Nya kärnkraftverk kan komma att placeras där zonerna sträcker sig in i ett grannland. Med dagens avstånd – cirka 25 kilometer för den yttre beredskapszonen och cirka 100 kilometer för planeringszonen – gäller det många tänkbara platser i södra och västra Sverige och i Norrbotten. Där berörs Danmark, Norge eller Finland.

Utredningen behandlar bara det omvända fallet, när zoner från en utländsk anläggning når in i Sverige. Den konstaterar att sådana situationer inte har behandlats och att de kan behöva hanteras i särskild ordning (avsnitt 7.1.1, s. 235). Samråd med grannländer nämns i beskrivningen av hur zoner tas fram (s. 240), men finns inte med i förslaget. Enligt förslaget ska Myndigheten för civilt försvar bara samråda med svenska myndigheter, och beslutet ska bara ange berörda svenska länsstyrelser (avsnitt 7.2.4 och 7.2.5). Konsekvensanalysen konstaterar att förslagen är förenliga med internationell rätt och Esbokonventionen, men utan att analysera zoner som går över gränsen (avsnitt 12.6.4).

För en tillståndshavare med en sådan plats är flera frågor därmed obesvarade:

- Vem planerar och förbereder skyddsåtgärder i den del av en zon som ligger i ett annat land, och hur informeras allmänheten där?
- Gäller förbudet mot provdrift tills beredskapen även är förberedd i grannlandet, och vem avgör det?
- Hur ska kostnader för beredskap i ett annat land hanteras i beredskapsavgiften?

Vårt ställningstagande

Vi anser att förslaget är ofullständigt i denna del. Vi föreslår att

1. Myndigheten för civilt försvar ska samråda med berörda myndigheter i grannländer när zoner kan nå utanför Sveriges gräns, och att detta skrivs in i förordningen,
2. regeringen klargör, vid behov genom överenskommelser med de nordiska grannländerna, hur planering, information till allmänheten, ansvar och kostnader ska fördelas, och
3. detta klargörs innan den nya regleringen börjar tillämpas, så att platser nära gränsen inte väljs bort på grund av osäkerhet om processen.

Övriga förslag

Vi lämnar inga synpunkter på betänkandets övriga förslag om överföring av värden för processparametrar, beredskapsavgiften samt ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Jonas Sevrell, VD

Nordic Nuclear Energy AB